

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Фінансова думка України»
вибіркова

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань:	07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробники:	Жаворонок А.В., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент Легкоступ І.І., асистент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н.
Профайл викладача:	https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/legkostup-igor-ivanovych
Контактний тел.:	+380954109354
Е-mail:	i.legkostup@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7321
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни.

Фінансова думка України розглядає питання історичного розвитку фінансової думки в історії людства взагалі і окремо України від стародавнього світу до сучасності. Предметом курсу «Фінансова думка України» є закономірності та особливості еволюції фінансової думки в працях українських вчених-фінансистів. Зміст курсу «Фінансова думка України» передбачає розгляд фінансових теорій давнини і сучасності, їх вплив на розвиток фінансів, дозволяє одержати необхідну суму знань, яка відповідає вимогам до фахівців вищої кваліфікації.

2. Мета навчальної дисципліни: формування системного бачення еволюції світової фінансової думки, вивчення та творче осмислення основних етапів історичного розвитку і особливостей сучасного стану фінансової думки в історії людства взагалі і окремо України в контексті критичного аналізу наукового доробку учених-фінансистів, розгляд фінансових теорій давнини та сучасності, їх вплив на розвиток фінансів.

3. Пререквізити.

Дисципліна «Фінансова думка України» вивчається у другому семестрі першого курсу паралельно з курсами «Мікроекономіка» та «Гроші і кредит». Її вивчення сприяє кращому засвоєнню інших обов'язкових дисциплін, зокрема «Фінанси», «Основи фінансів», «Теорія грошей і кредиту», «Фінанси домогосподарств», «Фінанси підприємств», «Податкова система», «Бюджетна система».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Фінансова думка України» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання:

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	I	II	3	90	2	30	-	15	-	45	-	залік
Заочна	I	II	3	90	2	6	-	2	-	82	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Теми лекційних занять	Змістовий модуль I. Методологія, наукові школи та теорії фінансової думки											
Тема 1. Вступ до курсу «Фінансова думка України». Мета: розуміти мету і завдання курсу «Фінансова думка України».	13	4	2	-	-	7	14	1	1	-	-	12
Тема 2. Теоретико-методологічні засади фінансової думки. Мета: розкрити історичний і логічний аспекти предмета фінансової наукової думки, плюралізм з точки зору світових і українських фінансистів, інституціональну теорію, її значення для фінансової науки.	13	4	2	-	-	7	13	1		-	-	12
Тема 3. Класична та неокласична наукові школи фінансової думки. Мета: розкрити основні ідеї представників меркантилізму та їхні наукові праці, формалізації (формула ставки податку А. Дж. Стюарта), поняття маржинальної податкової ставки, А. Сміта про податки та Д. Рікардо «Основи політичної економії та оподаткування».	13	4	2	-	-	7	13	1		-	-	12
Тема 4. Макроекономічні теорії фінансів Мета: розкрити поняття гарантованого, природного та фактичного темпу зростання, монетарне кейнсіанство, його характеристика, гіпотезу фінансової крихкості за Х. Мінські. та цінове правило М.	13	4	2	-	-	7	13	1		-	-	12

Майлза.												
Разом за змістовим модулем 1	52	16	8	-	-	28	53	4	1	-	-	48
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Ретроспектива фінансової думки України											
Тема 5. Українська фінансова думка: генеза й еволюція. Мета: осягнути особливості плюралізму представників Київської школи фінансової думки, засновників Київської політекономічної школи-І. Вернадський та М. Бунге, С.Ю. Вітте та його реформи, теорію криз М.І. Туган-Барановського та історичні дослідження фінансової думки XVIII-XIX ст. В. Твердохлебова.	16	6	4	-	-	6	14	1		-	-	12
Тема 6. Розвиток фінансової думки України в сучасний період. Мета: розкрити розвиток фінансового ринку, тенденції монетарної політики в країнах ЄС та країнах з перехідною економікою, сутність і ефективність функціонування бюджетної системи, України, поняття місцевих та корпоративних фінансів, фіскальну, соціально-економічну, організаційно-управлінську політику в кризових умовах.	11	4	2	-	-	5	12		1	-	-	11
Тема 7. Загальний огляд сучасної фінансової науки. Мета: розуміти сутність та характеристику теорії неокласиків Дж. Мілля, А. Маршалла, А. Пігу, В. Парето, Г. Бекера «Економічна модель людської поведінки» та теорії недостатньої інформації.	11	4	1	-	-	6	11			-	-	11
Разом за змістовим модулем 2	38	14	7	-	-	17	37	2	1	-	-	34
Усього годин	90	30	15	-	-	45	90	6	2	-	-	82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи*

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Вступ до курсу «Фінансова думка України». Завдання: оволодіти знаннями щодо появи деяких фінансових законів до реформ економічної системи в окремих країнах Європи, складнощів фінансової освіти сучасних громадян. Фінансова реформа 1930-32 рр., труднощів фінансової стабілізації, історичного аспекту розвитку фінансової науки і практики.	7	12
2	Тема: Теоретико-методологічні засади фінансової думки. Завдання: оволодіти знаннями щодо фінансова думка в працях вітчизняних вчених, поняття плюралізму та його трактування українськими фінансистами, представників інституціональної теорії та їх вклад в розвиток фінансової науки, місця державних фінансів в українській фінансовій думці, напрямків фінансової науки у XIX ст.	7	12
3	Тема: Класична та неокласична наукові школи фінансової думки. Завдання: оволодіти знаннями щодо найвидатніших представників меркантилізму в Англії, поняття меркантилізму у Франції та Італії, розвитку ідей меркантилізму в Україні, маржиналістських методів аналізу фінансової науки.	7	12
4	Тема: Макроекономічні теорії фінансів. Завдання: оволодіти знаннями щодо внеску Р.Харрода в розвиток теорії фінансів, моделі Харрода-Домара, монетарного кейнсіанства, впливу фінансового сектора економіки на реальний сектор за теорією Мінські, цінового правила як орієнтир грошової політики, податкового тягаря, його суть.	7	12
5	Тема: Українська фінансова думка: генеза й еволюція. Завдання: оволодіти знаннями щодо представників Київської школи фінансової думки та їх внесок в розвиток фінансової науки, наукового внеску І. Вернадського в історію економічної думки та політичну економію, наукових досягнень М. Бунге та С.Ю. Вітте, внеску М. Туган-Барановського в розвиток світової економічної думки, використання теорії М. Туган-Барановського в сучасному економічному розвитку, внеску В. Твердохлебова в розвиток фінансової думки.	6	12
6	Тема: Розвиток фінансової думки України в сучасний період. Завдання: оволодіти знаннями щодо розвитку фінансового ринку, тенденцій монетарної політики в країнах ЄС та країнах з перехідною економікою, сутності і ефективності функціонування бюджетної системи України, поняття місцевих та корпоративних фінансів, фіскальної, соціально-економічна, організаційно-управлінська політика в кризових умовах.	5	11
7	Тема: Загальний огляд сучасної фінансової науки. Завдання: оволодіти знаннями щодо гіпотези методологічного індивідуалізму, гіпотези максимізації власної вигоди, гіпотези заданих переваг та змінних обмежень, гіпотези релевантних альтернатив.	6	11
РАЗОМ		45	82
*Самостійна робота студентів з дисципліни «Фінансова думка України» направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій, підготовку та презентацію кейсових завдань до відповідних тем дисципліни.			

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо);
- наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали тощо);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, законодавчо-нормативною літературою та інтернет-ресурсами;

- комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари тощо);
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- глосарій;
- презентація і захист результатів виконаних завдань і досліджень;
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей;
- модульні контрольні роботи;
- підсумковий контроль – залік.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Максимальна кількість балів для денної форми навчання складає: за перший модуль – 33 бали та за другий – 27 балів.

З навчальної дисципліни «Фінансова думка України» проводиться семестровий залік в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком освітнього процесу. У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, здобувач обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Залікове завдання містить 2 види робіт: теоретичні питання з дисципліни та тестові завдання.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: 3 теоретичних питання (по 10 балів), 5 тестів - по 2 бали (сумарно 10).

По 10 балів ставиться за повне розкриття теоретичних питань у першому завданні. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню.

Після підготовки здобувачем тез відповіді та розв'язання тестів відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Вміння
Здобувач:		
5 (відмінно) A (90 – 100)	- має всебічні та глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни; - засвоїв знання щодо теоретичних засад функціонування системи фінансових взаємозв'язків; - глибоко розуміє основну літературу та сучасні публікації з проблем функціонування та розвитку фінансових відносин на макро-, мезо- і мікрорівні.	- вміє використовувати додаткову літературу, грамотно викладати програмний матеріал; - дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання; - демонструє навички творчого мислення.
4 (дуже добре) B (80-89)	- показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; - опрацював основну літературу, ознайомився з додатковою літературою, рекомендовану програмою.	- успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без суттєвих зауважень; - вміє використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
4 (добре) C (70-79)	- показав достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, має здатність до їхнього поглиблення в процесі подальшого навчання та практичної діяльності; - опрацював основну літературу, рекомендовану програмою.	- вдало виконав передбачені програмою завдання без критичних зауважень; - здатний використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
3 (задовільно) D (60-69)	має достатні знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання й наступної роботи за спеціальністю;	- виконав завдання в межах програмних вимог; - допускає неточності при розв'язання тестів.

	– ознайомився з основною літературою, яка рекомендована програмою.	
3 (задовільно) Е (50-59)	– має знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє подальше навчання; – ознайомився з основною літературою, яка рекомендована програмою.	– виконав завдання в межах програмних вимог; – допускає упущення, неточності та помилки при розв'язанні тестів; – не може пов'язати теоретичний матеріал з практичними ситуаціями.
2 (незадовільно) з можливістю перекладання FX (35-49)	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає грубі помилки у відповідях; – має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.	– допускає принципові помилки під час вирішення передбачених програмою завдань; – показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.
2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом F (1-34)	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає неприпустимі помилки у відповідях; – має рівень знань, який не дозволяє самостійно оволодіти програмним матеріалом і вимагає додаткового прослуховування навчальної дисципліни.	– не вміє вирішувати передбачені програмою завдання; – не вміє орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
7,5	7,5	7,5	7,5	15	7,5	7,5	40	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література - основна

- Благун І.Г., Когут М.-Х. І., Склярська Л.А. Історичний характер і періодизація розвитку фінансової науки. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.18.
- Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки. К., Либідь, 2020. 654 с.
- Булєєв І.П., Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Гаврікова А.В. Гроші та кредит. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 120 с.
- Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. К.: НІОС 2000. 416 с.
- Венгер В. В. Фінанси: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.
- Жаворонок А.В., Федішин М.П., Ковальчук Н.О., Полагнин Д.Д. Історія фінансової науки: навч. посібник. Чернігів: ЧНТУ, 2019. 210 с.
- Історія економічних вчень. Підручник. За ред. В. Базилевича. К.: Знання, 2014. 1300 с.
- Історія економічної думки: Навч. посіб. для вузів / Авт. Корнійчук Л.Я., Тараненко Н.О. та ін. К.: Фенікс, 1996.
- Ковальчук С. В. Фінанси. Навч. посібник. / С. В. Ковальчук, І. В. Форкун. Львів: «Новий Світ – 2000», 2005. 568 с.
- Коропецький І.С. Українські економісти XIX століття та західна наука. Київ:

Либідь, 1993. 192 с.

11. Кремень О.І. Фінанси : навчальний посібник / О.І. Кремень, В.М. Кремень. К. : ЦУЛ, 2012. 416 с.
12. Кудряшов В.П. Курс фінансів: Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 431 с.
13. Лебедев В.А. Финансовое право. 2-е изд. СПб. 1889. Т.1.
14. Леоненко П.М. Становлення і розвиток фінансової думки у світлі історії економічної думки. *Фінанси України*. 2000. №6. С. 36-43.
15. Лойберг М.Я. История экономики. Учебное пособие. М.: ИНФРА-М, 1998. 128 с.
16. Мюррей Ротбард. История денежного обращения и банковского дела в США.- Челябинск: Социум, 2005. - 547 с.
17. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник 4-те вид., беззмін. К. : КНЕУ, 2007. 240 с.
18. Оспіщев В. І. Фінанси: Навч. посіб. / В. І. Оспіщев, Л. І. Лачкова, О. П. Близнюк та ін. – 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 366 с.
19. Податкова система : навч. посібник / за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків : Діса плюс, 2019. 402 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatкова-systema-navchal-nyu-posibnyk.pdf>
20. Рау К.Г. Основные начала финансовой науки Пер. с нем. 5-е изд. СПб. 1867.
21. Романенко О. Р. Фінанси: Підручник. 4-те вид. К: Центр учбової літератури, 2009. 312 с.
22. Теорія фінансів: навч. посібник / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко, А. А. Ільєнко та ін.; за заг. ред. О. Д. Василика. Київ : Центр навч. л-и, 2005. 480 с.
23. Фінанси (теоретичні основи) : підручник / [М. В. Грідчина, В. Б. Захожай, Л. Л. Осіпчук та ін.]; ред. М. В. Грідчиної, В. Б. Захожая. 2-ге вид., випр. і допов. К. : МАУП, 2004. 312 с.
24. Фінанси : підручник / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій та ін.; за ред. д. е. н., проф. І. О. Лютого. Київ : Видавництво Ліра, 2017. 728 с.
25. Фінансова думка України: конспект лекцій. Миколаїв, 2021.
26. Фінансова думка України у схемах та таблицях: методичні рекомендації. Миколаїв, 2018.
27. Федосов В. М. Фінанси: підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. 2-ге вид. переробл. і доповн. К. : Знання, 2012. 687 с.
28. Юхименко П.І. Актуальні проблеми фінансової думки України: навчально-методичний посібник. Біла Церква: 2012. 119 с.
29. Юхименко П. І. Теорія фінансів: Підручник. / І. П. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник та ін. К.: Центр учбової літератури, 2010. 576 с.
30. Юхименко П. І. Фінансова думка України. / П. І. Юхименко, С. В., Львовчкін, В. М. Федосов, С. І. Юрій; за ред. В. М. Федосова. К. : Кондор; Тернопіль : Економічна думка, 2010. У 3 т. Т.1. 2010. 687 с.
31. Янжул И.И. Основные начала финансовой науки. Учение о государственных доходах. 4-е изд. СПб. 1904.

8. Інформаційні ресурси

32. Генезис і еволюція фінансів. URL: <http://www.5fan.ru>
33. Еволюція фінансів. URL: <http://www.pidruchniki.com>
34. Економічні передумови виникнення і розвитку фінансів. URL: <http://www.library.if.ua>
35. Загальна теорія фінансів у працях провідних економістів. URL: <http://www.lubbook.net>
36. Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів. URL: <http://www.subject.com.ua>
37. Історія виникнення фінансів. URL: <http://www.bukvar.su>
38. Історія фінансової науки в Україні. URL: <http://www.pidruchniki.com>